

„Musíme rodit
více dětí. Pokud
bude válka trvat
dlouho, budeme
potřebovat nové
bojovníky.“

absynt
prokletí/reportéři

Dvě sestry

Åsne Seierstad

absynt

Åsne
Seierstad
Dvě sestry

přeložila Kateřina Křišťůvková

Prokletí reportéři
Absynt 2018

Obsah

7 Slovo autorky

Část první

13 Pokání

33 Zahalené

54 Slepá bába

62 Tam

Část druhá

91 Rané dospívání

101 Misijní činnost

111 S ďáblem u stolu

117 Ano, milujeme tuto zemi

130 Tenhle háv

136 Za vším hledej srdce

150 Valentýnská *umma*

162 Střelecký výcvik

178 Halal Dating

183 Paragrafy

195 Exotka

204 Odloučení

208 Podvod ve jménu Boha

227 Říjnová revoluce

Část třetí

235 Tanec smrti

271 Schéma

288 Domů

297 Báječný hodný muž

301 Válečná kořist

320 The End of Sykes-Picot

333 God is not great

Část čtvrtá

357 Bez dcer neodejdu

367 Nový rok, nové možnosti

375 Housewives of Raqqa

387 Kluci z Norska

402 Klidně holky zastřel!

423 Ramadán

435 Jiný život

446 Hlasy v hlavě

459 Dědictví

477 Jak kniha vznikla

491 Slovníček arabských výrazů

495 Slovníček anglických výrazů

505 Poznámka překladatelky
a poděkování

509 Seznam literatury

This translation has been published with the financial support of NORLA.
Tento překlad vychází s finanční podporou nadace NORLA.

Copyright © 2016 by Åsne Seierstad
All rights reserved
Cover Art © Pavlína Morháčová
Translation © Kateřina Křišťůvková, 2018
ISBN 978-80-8203-022-1

Slovo autorky

Toto je dokumentární román.

Je založen na svědectvích. Jednotlivé události jsou zaznamenány na základě výpovědí jejich účastníků. Popis některých událostí vychází z několika zdrojů, jiné události mají pouze jediného vypravěče.

Líčení myšlenek jednotlivých osob je založeno na tom, co uvedené osoby tvrdí, že si v dané situaci myslely.

Někteří účastníci událostí se rozhodli na vzniku této knihy nepodílet a jsou popsáni na základě svých činů, písemných pramenů a výpovědí dalších osob.

U arabských slov byla použita zjednodušená verze transkripce podle *International Journal of Middle East Studies*. Výjimku představují některá arabská vlastní jména, u nichž v západních jazycích již existuje etablovaný přepis.*

E-mailové zprávy a esemesky jsou povětšinou přetištěny bez jakýchkoli zásahů. V těch jsou tedy arabská slova a jména psána způsobem, jaký používal pisatel.**

- * Uvedené platí pro originál. Protože čeština využívá jinou transkripci arabštiny než norština, jsou arabské výrazy v českém překladu přepsány jinak. Způsob transkripce v češtině je popsán v poznámce na konci knihy (pozn. překl.).
- ** Z důvodu zachování autentičnosti ponechala autorka v e-mailech, chattech a esemeskách také chyby (například v interpunkci, v psaní velkých a malých písmen apod.), což český překlad rovněž dodržuje. Chyby v nich jsou tedy i v češtině záměrné (pozn. překl.).

Podrobněji svůj pracovní postup objasňuji v doslovu. Za ním je uveden také slovníček arabských výrazů a seznam literatury.*

* V češtině byl přidán ještě slovníček výrazů anglických (pozn. překl.).

Část první

Prorok řekl o mučednících:

Jejich duše jsou skryté v zelených ptáčcích, kteří si stavějí hnízda v lampách pod Božím trůnem a živí se rajskými plody. Pán je viděl a ptal se jich, jestli si něco přejí. Oni odpověděli: Co bychom si měli přát? Živíme se přece v Zahradě podle libosti. Pán se znovu zeptal, a když se zeptal potřetí, ptáci odvětili: Pane, přejeme si, abys poslal naše duše zpět do našich těl, abychom pro tebe mohli znovu obětovat své životy. Když tak Bůh seznal, že ptáci nemají jiných přání, ponechal je v Ráji.

Zapsal 'Abdalláh ibn Mas'úd (zemřel kolem roku 650)

*Všichni se chceme po smrti vrátit k Alláhovi,
ale snažme se k němu vrátit už za života.*

Umm Hodayfah alias Ayan, 10. října 2013

Pokání

Střed místnosti zabírala palanda s barevným povlečením. Vysoká zábrana z bíle natřených kovových trubek zajišťovala, aby majitel horního lůžka nespádl. Patrová postel dělila místnost na dvě poloviny. U dveří stál psací stůl, židle a šatní skříň. Na druhé straně se nacházela komoda a okno nabízející výhled na trávník a dům z neomítnutých cihel, úplně stejný jako ten jejich. Parapet byl tak nízko, že se na něj dalo snadno vylézt a seskočit rovnou do trávy. Kusy nábytku byly polepené lístečky s pečlivě vykrouženými písmeny načrtnutými nejprve tužkou a pak obtaženými modrým inkoustem. Postel. Okno. Židle. Stůl. Skříň. Dveře. Tapetu nad komodou lístečky téměř zakrývaly. Velký, malý, hlasitý, tichý, teplý, studený, chudý, bohatý. Arabské znaky byly vyvedené krasopisně a očividně je psal začátečník, protože jich několik popletl. Překlad do norštiny byl zapsán správně, ale nedbale, slabou tužkou.

Papírky sem nalepila mladší sestra, ta, která spávala nahore. Zdobily nejen dívčí pokoj, nýbrž visely všude po celém bytě. Lampa. Pohovka. Závěs. Police. Kurz arabštiny začal světskými předměty, avšak cíl byl duchovní – moci si přečíst Korán tak, jak byl zjeven proroku Muhammadovi, a porozumět mu.

Já. On. My. Já jsem. On je. My jsme. Alláhu akbar. Bůh je veliký. Bůh je největší. *Ved' nás stezkou přímou!*

Toho říjnového rána slezla Leila z horní postele dřív než obvykle. Oblékla si šaty, které jí sahalo až na paty, a vydala se

za matkou do kuchyně, která sousedila s dívčím pokojem. Sara vstávala z rodiny nejdřív. Vždycky se vykulila z postele a potichu spustila nohy na podlahu, aby neprobudila Sadiqa. Ten vstával až ve chvíli, kdy jeho tělo začalo postrádat její teplo, kdy postel vychladla a do něj se dala zima.

Sara zamyšleně stála nad snídaní. Překvapeně se podívala na dceru, které právě před týdnem bylo šestnáct. Leila se podobala otci, byla štíhlá, vysoká a měla dlouhé údy.

„Pomůžu ti vypravit kluky,“ řekla matce.

„Ty dneska nemáš školu?“ podivila se Sara.

„Mám, jen jsem si říkala, že by se ti třeba hodilo, kdybych...“

„Ne, běž se nachystat sama, kluky obstarám já.“

Na rozdíl od starší sestry, která si přisvojila řadu domácích povinností, se Leila obvykle k práci nenabízela. Otec jí někdy přezdíval „královna lenochů“.

Sara kolem dcery prošla do pokoje chlapců. Isaqovi bylo šest a Jibrilovi jedenáct. Probudila je dotekem jemných maminkovských prstů, mladšímu pomohla s oblékáním a vyslala je do kuchyně.

Tam už stál u sporáku Sadiq.

Hnědé fazole si připravil předchozího večera. Na oleji se nyní restovala najemno nasekaná cibulka, k ní pak přidal několik stroužků prolisovaného česneku, přilil ještě trochu oleje, přihodil papriku nakrájenou na proužky, přisypal koření a vše dál restoval, dokud suroviny nezískaly barvu. Potom přidal fazole, snížil teplotu a směs nechal probublávat. Nakonec ji rozmixoval tyčovým mixérem. Vzniklou kaši nalil do mísy a olivovým olejem vytvořil v hnědé hmotě zlaté kroužky.

Isaq a Jibril, oba ještě v polospánku, ztěžka dosedli každý na svou židli. Namáčeli si do fazolové kaše chleba. Isaq jako vždycky bryndal. Jibrilovi neupadl mimo mísu ani drobeček.

Leila kroužila kolem stolu, na němž stála také konvice černého čaje s kardamomem.

„Nesedneš si?“ zeptal se jí otec.

„Ne, postím se.“

Otec se dál neptal. Leila i její starší sestra Ayan, která se právě vydala do koupelny, dodržovaly půst pečlivě. Ženy neměly provádět náboženské obřady v době, kdy byly *nečisté*, a dívky se ztracený čas snažily dohánět, jak to jen šlo. Nejraději v pondělí a ve čtvrtek, protože to se postil i prorok Muhammad. Dnes byl čtvrtek.

Ramadán byl těžkou zkouškou, neboť letos připadl na červenec, kdy slunce zapadalo až po desáté večerní a vycházelo jen pár hodin nato. Bez jídla a pití tak bylo potřeba vydržet dlouho. Nyní v říjnu, během *dhú al-hidždža* – poutního měsíce –, se dívky opět postily a modlily se ještě častěji. Jednalo se o nejposvátnější období v islámském kalendáři, o nejlepší dobu pro *hadždž*, pouť do Mekky. Dobré činy teď měly větší váhu než po zbytek roku.

Do kuchyně vešel s ručníkem kolem pasu Ismael, který byl mladší než Ayan a starší než Leila. Měl namířeno do koupelny, odkud právě vycházela Ayan. Kdykoli sestry potkal polonahý, záměrně do nich narážel. „Nech toho!“ volaly pak. „Mami, Ismael nás otravuje!“

Všichni tři adolescenti v domě – devatenáctiletá Ayan, osmnáctiletý Ismael a šestnáctiletá Leila – se od sebe postupně vzdalovali. Sestry soudily, že bratra zajímá jen posilování, mejdany s kamarády a hraní počítačových her. Považovaly za trapné, že nechodí do mešity. Lidé si toho podle nich všimli. „Nejsi muslim!“ zakřičela na něj jednou Ayan a chtěla po matce, aby ho vyhodila z domu. Prý nedokáže žít s někým, kdo se nemodlí.

„Hledá sám sebe!“ omlouvala ho matka.

„Vyraž ho!“

Matka se jí snažila uklidnit: „V létě ho vezmu k jednomu šajchovi v Hargeyse, požádám ho, aby nad ním přečetl modlitby, promluvil s ním...“

Ayan měla v hádkách hlavní slovo. Leila jí přizvukovala, ale předchozího večera se k bratrovi, který se právě vrátil ze cvičení a chystal se odhodit v předsíni tašku, přiřítla a vrhla se mu kolem krku.

„Ach, Ismaeli! Tolik jsi mi chyběl!“

„Cože? Byl jsem pryč jenom pár hodin...“

„A kdes byl?“

„Cvičit.“

„Cos cvičil?“

„No... vršek. Prsní svaly a bicáky.“

Ty holky. Leila na něj nejdřív byla dlouho našťvaná a teď najednou překypovala srdečností a láskou.

Ismael si oblékl džíny a tričko a vrátil se k ostatním. Otevřel ledničku, na níž dívky vedle papírku s nápisem *thalládža* – arabsky lednička – přilepily moudra z Islamic Cultural Centre Norway, Norského centra islámské kultury. Na zelené samolepce, která měla odchlíplé rohy, jako by se ji někdo snažil strhnout, bylo vyvedeno: *Alláh nehledí na tvůj blahobyť a majetek, hledí na tvé srdce a tvé činy.* Na fialovém lístečku stálo: *Ten, kdo věří v Alláha a soudný den, nesmí trápit své sousedy, musí být velkorysý vůči hostům a mluvit pravdu, je-li dobrá, jinak mlčet. (Například se vystříhat nepatřičných výroků a špinavých řečí, pomluv, lží, šíření fám atd.)*

Ismael si vstoje u kuchyňské linky připravil tři krajíce celozrnného chleba s makrelou v tomatě. Dbal na dostatečný příjem proteinů a byl toho názoru, že rodiče používají příliš oleje a vše, co je tělu prospěšné, ničí vařením a smažením. Chtěl jíst čistě, zdravě a jednoduše a nesnášel somálské kořenici směsi.

Když si sedal ke stolu k ostatním, dloubl do mladších bratrů. Isaq mu oplatil úšklebkem a bouchl ho, Jibril se jenom zavrtěl a odsunul a řekl mu, ať toho nechá.

„Nech kluky najíst,“ napomenula Ismaela Sara.

Svívalo pomalu, slunce se ještě ani nevyhouplo nad střechy výškových domů na východě.

Sadiq byl na nemocenské. Bolelo ho rameno, na které mu ve skladu firmy Coca-Cola spadla přepravka. Příští týden měl jít za fyzioterapeutem, kam ho poslali z pracovního a sociálního úřadu. Myšlenky mu jen vířily. Dlouho se mu neozvala matka žijící v Somalilandu. Není snad nemocná? Měl by jí dnes zavolat.

V dívčím pokoji se přibouchly dveře šatní skříně a cosi těžkého se posunulo po podlaze. Ayan letos na jaře vyšla střední školu a pracovala jako záskok v agentuře nabízející osobní asistenty starším lidem „potřebujícím praktickou pomoc s běžnými denními činnostmi“, jak měla uvedeno v pracovní smlouvě. Letošní rok pojala jako pauzu na rozmyšlenou, než začne studovat na vysoké škole.

Nyní vyšla z pokoje s kufrem.

„Kam s tím jdeš?“ zeptal se jí Sadiq.

„Aisha si ho chce půjčit,“ pohlédla Ayan otci do očí. „Někam jede.“

Děvčata si často půjčovala různé věci s přítelkyněmi, které bydlely jen o pár ulic dál. Někdy po otci chtěla, aby je za nimi odvezl. Ten se pak vyptával, cože to mají v igelitkách, které neustále vozí tam a zpátky. Aishe se rozbila pračka, vysvětlily mu, perou jí oblečení. Aisha byla o několik let starší než Ayan a poté, co ji opustil manžel, se nastěhovala s miminkem zpátky k matce a sestřám.

Ayan dovezla kufr do předsíně. Ani ona nechtěla snídat. Došla přímo k zrcadlu vedle vstupních dveří a před ním si na vlnité vlasy nasadila hidžáb.

Starší dcera zdědila matčiny rysy. Měla krásně klenuté čelo, měkké oblé tváře a hluboké oči. Hidžáb nosila upnutý tak, aby jí zpod něj nevykukoval ani vlasek. Přes něj si přehazovala ještě džilbáb, jakési dlouhé šaty se širokými rukávy a s kapucí, a nakonec volný plášť. V předsíni začínalo být

těsno. Jibril už byl nachystaný, Isaq se snažil natlačit jednu nohu do boty.

„Musíš si ji rozvázat,“ huboval ho Sadiq.

„Nejde mi to,“ kňoural šestiletý hoch.

Otec mu sdělil pravidlo platné pro všechno v životě:

„Používej hlavu, ne svaly!“

Benjamínek měl stejnou stavbu těla jako Sara a Ayan, byl podsaditý a silný, zatímco zbylé tři děti byly drobné a štíhlé jako otec. Sadiq si dřep, aby chlapci tkaničku rozvázel.

Ayan odešla první.

„Ahoj!“ rozloučila se s úsměvem.

Dveře se za ní přibouchly. Jakmile i s kufrem zmizela, bylo v předsíni hned volněji. Leila zaujala místo před zrcadlem po ní. Přesně kopírovala sestřiny pohyby. Poté, co si nasadila hidžáb, tam ještě chvíli stála se školním batohem na zádech.

„Chceš svézt?“ nabídl jí otec, nadále zápolící s Isaqovými tkaničkami.

Leila se s ním obvykle svezla, jestliže jí vyučování začínalo stejně jako mladším chlapcům, ačkoli do školy ležící hned za tratí metra to měla sotva čtvrthodinku pěšky.

„Ne, díky,“ odmítla.

Otec užasle vzhlédl.

„Chci trochu zhubnout, musím se víc hýbat,“ vysvětlila.

„Ty? Kde na těle máš tuk, prosím tě? Jsi jako tyčka!“ obrátila oči v sloup Sara.

Leila se jen usmála a oba rodiče objala.

„Mám tě ráda, tati,“ šeptla otci do ucha. „Mám tě ráda, mami,“ pošeptala matce.

Vyznání lásky pronesla somálsky. S matkou hovořili sourozenci vždycky jen somálsky, s otcem jazyky střídali a mezi sebou mluvili většinou norský.

„Nepůjdem teda spolu?“ zeptal se jí Ismael.

Oba chodili na střední školu ve čtvrti Rud, Leila do prvního ročníku na zdravotní a sociální větev a Ismael do třetího

na elektrotechniku. Každý měl jiný rozvrh hodin a spolu vy-
ráželi zřídka, ale protože Leila včera večer sehrála „starou
dobrou sestřičku“, působilo dnes divně, že se k bratrovi ne-
připojila tak, jako to dělávali na základní škole.

„Ne, já jdu...“

Zbytek odpovědi bratr nezaslechl a jen sledoval, jak Leila
s batohem na zádech mizí.

Všichni byli připraveni zahájit nový den. Nejmladší chlap-
ci vyběhli schody, Jibril první, Isaq za ním. Dům, v němž
bydleli, byl zapuštěný do příkré stráně. Jestliže z něj chtěli
vyjít na druhé straně, museli od svého bytu vystoupat o tři
patra výš.

Vrcholek kopce Kolsås, který se za bloky obytných domů
tyčil jako temná stěna, zakrývala mlha. Sadiq odemkl auto.
Chlapci se mezitím dohadovali, kdo bude sedět vpředu.

„Klid, klid,“ mírnil je Sadiq. „Kdo seděl vpředu naposledy...
Jibril, takže dneska je na řadě Isaq.“

Počkali, až se auto ohřeje, pak Sadiq vyjel z jejich ulice
Lillehauger – a jako obvykle příliš rychle a příliš prudce.

Jakmile dorazili k brynské základní škole, šesták Jibril
trval na tom, aby otec okamžitě odjel. Nechtěl se ukazovat
s tatínkem. Zato Isaq, který byl školou povinný teprve necelé
dva měsíce, otce prosil, aby ho doprovodil až na školní dvůr.

Po zazvonění se Sadiq vrátil k autu a zajel domů pro Saru.
Byla objednaná k lékaři. Poslední dobou ji bolívala hlava, zá-
tylek, prsty, zápěstí, kyčle, nohy i chodidla. Často bývala uná-
vená až vyčerpaná, byla jí zima, ale potila se. Neměla by něco
užívat? Třeba železo? Vápník? Vitamin D? Zaplatila si kapsle
s rybím tukem z Vesterál, ale ani to nepomohlo. Říkávala, že
potřebuje teplé velbloudí mléko. Že pak by bolesti ihned usta-
ly. Že na život v zemi, kde slunce v tomhle ročním období
nejenže nehřeje, ale skoro ani nesvítí, není stavěná.

Dojeli do obchodního centra v Sandvici a zaparkovali na
místě, kde mohli zdarma stát tři hodiny. Odtamtud se vydali